

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**СУЧАСНА ОСВІТА В УМОВАХ
РЕФОРМУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ, ТЕОРІЯ,
ПРАКТИКА**

**МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
22 ЛИСТОПАДА 2012 РОКУ**

ХАРКІВ – 2012

УДК 378.1(477)
ББК 74.580(4УКР)
С 91

За редакцією
доктора педагогічних наук, професора,
завідувача кафедри соціальної педагогіки Харківського національного
педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
М.П. Васильєвої

*Сучасна освіта в умовах реформування: проблеми, теорія, практика
Матеріали науково-практичної конференції 22 листопада 2012 року. /За
редакцією М.П. Васильєвої. – Харків: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2012. – 145 с.*

*Затверджено Вченою радою Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 9 від 01.11.2012 р.).*

© Харківський національний педагогічний
Університет імені Г.С. Сковороди, 2012.
© Навчально-науковий інститут
педагогіки та психології
© Кафедра соціальної педагогіки, 2012.
© Васильєва М.П., 2012.

тодистами XIX ст. провідною і знайшла своє відображення в офіційно-нормативних документах. Так, аналіз статутів початкових шкіл (1864 р.) дозволив встановити, що головним акцентом у викладанні ставилося «пробудження розумової діяльності учнів, здійснення впливу на мораль, на їхнє виховання». Оновлення мети і завдань початкової школи у др. пол. XIX ст. було пов'язане із створенням дійсно демократичної школи, головним завданням якої було надання загальноосвітніх і професійних знань. Відновлений Вчений комітет (1856 р.), до складу якого входили М. Пирогов, К. Ушинський та інші прогресивні діячі того часу, намагалися впровадити в практику шкіл найкращі набути попереднього досвіду та виправити минулі помилки. Основне завдання комітету полягало у формуванні позитивного ставлення до навчання учнів через систему розробки нових проектів шкільних статутів. Аналіз розвитку навчальних закладів початкового рівня освіти довів, що найбільш поширеними, в яких відбулися якісні зміни та перетворення у системі початкової освіти в Україні були: земські школи «елементарного» навчання, міністерські народні училища, школи грамоти, церковнопарафіяльні школи. У ході дослідження встановлено, що до 1891 р. в Україні не існувало спеціалізованих навчальних програм для початкових навчальних закладів. Тому земські школи надавали вчителям повну свободу у виборі методів та засобів навчання і широко використовували різноманітні способи зацікавлення учнів навчально-пізнавальною діяльністю, сприяли активізації у них власного бажання вчитися.

Проблема формування позитивного ставлення до навчання більшої актуальності набула в період пер. пол. XX ст. На Загальноросійському з'їзді з питань народної освіти (Петербург 1913 р.), йшлося про необхідність розуміння початкового шкільництва як першої ланки єдиної загальноосвітньої школи, а тому питання формування знань, необхідних для життя, передбачалося вирішити за умов активної творчої діяльності учнів у навчальному процесі.

Таким чином, аналіз історико-педагогічної літератури та архівних джерел досліджуваного періоду довів, що мета початкової освіти полягала у створенні демократичної школи, головними завданнями якої було надання загальноосвітніх і професійних знань, забезпечення розумової активності вихованців та сприяння загальносуспільному розвитку, зверталась увага на подолання нудьги в навчанні, формуванні позитивного ставлення до навчання в учнів через організацію їхньої самостійної діяльності.

Прокопенко А.І., Олійник Т.О., Москаленко В.В.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ В УМОВАХ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

Перспектива розбудови в Україні нової фази цивілізаційного розвитку, яку частіше визначають як суспільство знань вимагає забезпечення якості освіти як однієї з найважливіших складових функціонування і роз-

витку суспільства. Так сформульовано глобальні цілі у Декларації тисячоліття ООН, що було прийнято 2000 року, і до якої у 2009 приєдналася Україна серед 189 країн світу. Крім того уряди багатьох країн, неурядові міжнародні організації, академічні спільноти приділяють значну увагу моделі відкритого доступу, про що свідчать е-ресурси науково-освітньої та просвітницької інформації (архіви чи депозитарії, тобто електронні архіви, журнали відкритого доступу тощо).

Вільний доступ до наукової інформації – важлива складова якості наукових досліджень в сучасному глобальному світі, запорука подальшого розвитку науки та освіти, інтеграції до світової академічної спільноти. Широке поняття відкритої освіти тісно пов'язане з активним застосуванням сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій (передусім, мережі Інтернет) в освітньому процесі та наукових дослідженнях. Відкрита освіта передбачає: а) забезпечення відкритого доступу до освітніх і навчальних матеріалів, результатів наукових досліджень; б) розширення можливостей для колективної роботи в рамках навчального процесу як на рівні викладач-студент, так і між колегами-учителями та викладачами вищих навчальних закладів; в) якісний менеджмент освітнього процесу, що відкриває нові можливості для суттєвого підвищення як поінформованості громадськості про стан справ в освіті, так і значного зростання ефективності управління системою освіти на всіх рівнях.

Проведений аналіз ресурсів, зокрема, рекомендацій Асоціації Європейських університетів щодо Відкритого доступу (2008 р.), рекомендацій міжнародних асоціацій IFLA, SPARC, LIBER, EiFL та ін., а також у відповідності до постанови Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні» (щодо забезпечення відкритого безкоштовного Інтернет-доступу до ресурсів) вирішення зазначеної проблеми набуває ключової ролі.

Десятки університетів та академічних бібліотек України інтегруються в Європейські освітньо-наукові бібліотечні системи, самі створюють е-ресурси, успішно управляють е-колекціями нарівні з традиційними друкованими джерелами. Вже 27 репозитаріїв наповнюються українськими інституціями, створено міжінституційний репозитарій ELibUkrOA, працює український гарвестер, а також в Міжнародному довіднику DOAJ зареєстровані 17 журналів відкритого доступу, підписано спільну декларацію про те, що «Університетські бібліотеки України підтримують Відкритий Доступ до Знань».

Зокрема, науковці, виступаючи за визнання парадигми вільного доступу до наукової інформації, аргументують, що авторське право стоїть на заваді розвитку ділових та організаційних моделей інформаційної економіки – ринок все частіше підтверджує парадоксальний факт, що чим більш вільною є інформація, тим більше можна заробити. Зазначимо, що участь у проекті «Вільний доступ до онлайн-ресурсів» – взяли відомі університети США, Великобританії, Ірландії та Німеччини. Та-

кож, збільшується перелік загальнодоступних баз знань і освітніх порталів, що вміщують електронні ресурси, зокрема, на сайті корпорації Apple «iTunesU» в освітньому розділі доступними є відеозаписи лекцій відомих університетів у вільний доступ.

Безперечно, все це має значний потенціал для модернізації освітньо-наукової системи, створення єдиного освітнього середовища, перш за все через:

- посилення фундаментальної складової у навчанні і наукових дослідженнях та інноваційного компоненту, який передбачає впровадження напрацювань науковців в економіку; створення великих міжнародних колективів;
- зростання ступеня міждисциплінарної інтеграції, що передбачає менш вузьку спеціалізацію навчальних планів, мобільнішу систему навчання і викладання;
- зростання ринкової орієнтованості інноваційних видів освітньої діяльності вишів, при яких знання, якісні матеріали, значущі аспекти методики та організації навчання і викладання вільно поширюються і використовуються.

Проценко О.С.

ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ УМІНЬ В УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Професійно-технічна освіта покликана формувати всебічно розвинену особистість, при цьому основною метою є розвиток знань, умінь, навичок, компетенцій, що дозволяють ефективно здійснювати професійну діяльність. Однак, учні, навчаючись за визначеною виробничою схемою, не мають змоги розвивати свої управлінські якості, проявляти креативність, ініціативу, гнучкість у вирішенні виробничих завдань. Підприємницька освіта має стати однією з гілок класичної професійної освіти та створити умови, за яких учні у процесі навчання залучаються до активної творчої діяльності при вирішенні реальних виробничих завдань.

Діяльність підприємця пов'язана з певною невизначеністю та ризиками, тому вирішення цих проблем висуває жорсткі вимоги до особистих якостей людини, її знань, умінь, здібностей. Науковець О. Романовський, досліджуючи теорію та практику підприємницької освіти в розвинутих зарубіжних країнах, зазначає, що справжній підприємець повинен бути творчим, працелюбним, ініціативним, схильним до розумного, обґрунтованого ризику, тобто, має реалістично оцінювати ситуацію; творчо підходити до розв'язання задач і вирішення проблем, що виникають під час підприємницької діяльності; вміло використовувати сприятливу нагоду та можливості; розраховувати лише на власні сили; мати мужність брати на себе відповідальність за результати справи; доводити справу до логічного завершення (отримання позитивного очікуваного результату); максимально використовувати можливості інформаційно-комп'ютерних мереж, передових технологій, досягнень науки і техніки;